

Naturplan for Sønder Lem Vig

Beskrivelse af naturværdier

Delprojekt af Jordbruget som dynamo for landdistrikterne

Naturkonsulenterne Anna Bodil Hald og Lisbeth Nielsen
Natur & Landbrug Aps.

Agoparken
Niels Petersens Alle 2
8830 Tjele
www.natlan.dk

Januar 2006

Monitering og vurdering af botanisk naturkvalitet i Dynamo naturplansområdet Sdr. Lem Vig

Ved naturkonsulenter Anna Bodil Hald og Lisbeth Nielsen, Natur & Landbrug Aps.

Indholdsfortegnelse

Opsummering vedrørende naturen

Indledning

Botaniske analyser og vurdering af engene

Sdr. Lem Vig – Nord

Vurdering af hydrologiske problemer i Sdr. Lem Vig – Nord

Sdr. Lem Vig – Syd

Sdr. Lem Vig – Øst

Fuglene i området

Engene

Rørskoven

Konklusion

Bilag I. Prioritering af områder til besøg ud fra Amternes botaniske oplysninger inden for Dynamo naturplansområdet Sdr. Lem Vig

Bilag II. Ellenberg værdier og eksempler på plus og minus arter på områder inden for Dynamo naturplansområdet Sdr. Lem Vig

Opsummering vedrørende naturen

Jo længere tid, der går inden driften genoptages i vældmoserne mod nord, jo sværere bliver det, da bæreevnen gradvist mindskes ved manglende drift. Dels forsumper vældene, og dels erstattes de lavt voksende græsningstolerante arter af højt voksende arter. De lavt voksende og græsnings-tolerante arter danner tilsammen en græssål, som fremmes ved drift, hvorimod de højt voksende arter ikke på samme måde danner græssål.

Botaniske hensyn

Ud fra tidligere amtsregistreringer og nye vurderinger af udvalgte arealer er der botanisk interessante områder både nord, syd og øst før Sdr. Lem Vig

- **Mod nord** er der meget artsrige vældområder og problemet er at få afledt vand fra vældområder i et omfang, så de kan afgræsses.
- **Mod syd** er det især Skov- og naturstyrelsens areal, der indeholder mange arter, bl.a. almindelig slangetunge, hvor det vil være væsentligt at der afgræsses – sandsynligvis bedst med kortere afgræsningsperioder da arealet er fugtigt.
- **Mod øst** (set på Dynamotur) er det væsentligt at driften med slæt og afgræsning vedligeholdes, og det vil være ønskeligt at de mindre områder med klokke-ensian vedligeholdes. Også her

kunne det være relevant at se nærmere på vandbevægelserne – vurdere om der kan afledes vand i tilstrækkeligt omfang til at driften kan vedligeholdes.

Hensyn til fuglelivet

Nogle af engene indeholder ikke særlig mange botaniske arter, men det vil have en stor værdi for fuglelivet, at de bliver plejet. Det drejer sig både om egentlige græsege, men også om brakarealer, der indeholder et ufremkommeligt græsdekke. En afslåning af arealerne vil være af stor værdi for fuglelivet. Det må vurderes, om man kan styre vandniveauet således, at arealerne tæt på vandet i Sdr. Lem Vig kan afgræsses tæt, f.eks. sidst på sæsonen, således at der er et kort og friskt plantedække næste forår, til glæde for områdets fugle.

Andre hensyn

Arealerne mod øst (Ringkøbing Amt markerne syd for Trævel Å og lige inden for rørskoven) er på papiret de mest spændende partier botanisk set, men vi har koncentreret os om de to steder, hvor græsningssamarbejde var aktuelt. Set ud fra artslisterne fra amtet og ud fra viden om hvor brushanen forekom, er det arealerne mod nord og øst, der er de mest oplagte til afgræsning. Arealerne mod syd uden for rørskoven er velegnede til høslæt/slæt, hvilket vil holde arealerne åbne og kunne sikre en lav vegetation til fuglene om foråret og vandsjap arealer om efteråret, når fuglene trækker. Afgræsning af områder er udmærket som afveksling i landskabet, men naturmæssigt vil en satsning på øget afgræsning i nord og i øst, i kombination med høslæt, have høj prioritet. Hvis græsningsselskabet starter mod syd, vil det derfor være fint efterhånden at inddrage øst og nord. Tidspunktet for slæt bør afvejes i forhold til produktionen på arealerne og gennemføres senere med tiden, efterhånden som produktionsniveauet falder (til glæde for fuglene). I starten er det vigtigt, at vegetationen er lav om efteråret, og at dette holder til foråret.

Indledning

Med henblik på at vurdere hvor indsatsen med afgræsning/slåning i videst muligt omfang understøtter den eksisterende natur bedst muligt har Natur & Landbrug Aps. ved naturkonsulenterne biolog Lisbeth Nielsen og biolog Anna Bodil Hald gennemgået foreliggende plantelister fra Sønder Lem Vig (plantelister fra Viborg Amt og Ringkøbing Amt). De marker, der efterfølgende er besøgt, er valgt dels ud fra naturpotentialet, dvs. hvor der ifølge amternes lister var noget at bygge videre på, og dels ud fra hensynet til kommende græsningsfællesskab. Arbejdet har derfor koncentreret sig om et område mod nord i Viborg Amt og et område mod sydvest i Ringkøbing Amt, dvs. vest for Smalleå, hvor der allerede er græsningssamarbejde på vej. Vi har således ikke besøgt arealerne mod øst i Ringkøbing Amt med henblik på vurdering af naturkvalitet, selv om listerne fra amtet indikerer mange gode lokaliteter her. Vi har heller ikke set på området lige syd for fugletårnet, hvor brushanen har optrådt.

Sdr. Lem Vig inkl. enge og marker omkring vigen er udpeget som Natura 2000 område. Konkret indgår området i Habitatområde nr. 32 Sønder Lem Vig og Geddal Strandenge. I nærværende naturplansammenhæng er de vigtigste udpegningsgrundlag tilstedeværelse af rigkær (områdets vældmoser) og odder, idet strandenge og vandnaturtyper kun i mindre omfang er berørt af naturplanen. Området har ikke andre internationale udpegninger. Fuglene indgår ikke i udpegningsgrundlaget, selv om fuglelivet er en vigtig natur- og rekreativ kvalitet i området.

Botaniske analyser og vurdering af engenes naturpotentiale

Vi besøgte lokaliteterne den 7. september 2005 for at vurdere den nuværende naturtilstand. De lokaliteter, vi har besøgt i de to områder, er udvalgt ud fra forekomst på amternes lister af udvalgte plantearter, der indikerer den bedste naturkvalitet i området. Antallet af sådanne arter er opgjort for alle de marker, som amterne har data fra. Feltindsatsen er koncentreret på marker med flest af disse arter, jvf. Bilag I om vurdering af Sdr. Lem Vig engene ud fra amtsdata og kort.

Nedenfor gennemgår vi de enkelte områder, som vi har besøgt, i tekst og billeder. Vi har foretaget en overordnet vurdering af områderne i felten ud fra vore iagttagelser af vegetationens sammensætning, vegetationsmæssige og fysiske strukturelle forhold, vandforhold samt økologisk harmoni. Som støtte for vores vurdering har vi beregnet de såkaldte Ellenberg værdier (se Bilag II). Nogle af de nævnte plus- og minus-arter er afbildet i Bilag II.

Arealerne er vist på kort (figur 1, 4 og 6) og er i teksten angivet med amternes kortnummer. Vi har også indsat Natur & Landbrugs marknummer. Hvad angår de nordlige dele er de enheder, vi har analyseret, arealmæssigt mere afgrænset til mindre enheder end Viborg Amts kortnummer.

Sdr. Lem Vig - Nord

Figur 1. Sønder Lem Vig – Nord med angivelse af de marker, der er analyseret botanisk. Området markeret med @ er ikke analyseret, men kan være interessant at få i drift, da det sandsynligvis er vældmoser, der er opgivet driftsmæssigt.

I Sdr. Lem Vig – Nord er markerne markeret med 3, 5, 6, 7 og et areal syd for mark 7 (7a) besøgt, jvf. figur 1. Dette område indeholder nogle af de lokaliteter, som kan være udpegningsgrundlaget for rigkær i Natura 2000 området Sdr. Lem Vig, nemlig Habitatområde nr. 32 Sønder Lem Vig og Geddal Strandenge.

Af gennemgangen nedenfor fremgår, at den nuværende drift er utilstrækkelig til at opretholde de botaniske kvaliteter. En del steder er der slet ikke nogen drift. Det er derfor vigtigt at græsning/høslæt genoptages. Da nogle af de artsrige trykvands vældmoser ikke kan komme af med vandet og derfor forsumper og henligger uden drift, bør det overvejes hvilke tekniske muligheder der er for at genetablere en overfladisk afledning af vandet uden at tage trykvandet fra disse lokaliteter. Ved at genoprette hydrologien i disse vældmoser kan den artsrige vældflora blive tilgodeset, idet de får trykvand igennem, de drukner ikke og trampes ikke ned, men kan blive afgræsset, og stabile knoldkær vil genopstå. Det vil sikre gunstig bevaringstilstand for habitat naturtypen 'rigkær' i Habitatområde nr. 32, Sønder Lem Vig og Geddal Strandenge.

Sdr. Lem Vig - Nord, mark 3 (se figur 1) og Viborg Amts nummer er 246

Her noterede vi ca. 60 plantearter. Så vidt huskes var der på denne mark en del orkideer ved første rundtur med dynamogruppen den 15. juni 2004, men vi fandt ingen frøstandere den 7. september 2005. Med artssammensætningen i øvrigt er det sandsynligt, at der vokser maj-gøgeurt og/eller kødfarvet gøgeurt her.

Arealet blev afgræsset af sortbrogede kvier, der også afgræssede en nabomark. Især vældmosen i den øverste tredjedel af marken var botanisk interessant – her var der en vældmose med et fint knoldkær, og ud over de mange botaniske arter, blev der observeret brune frøer og to dobbeltbekkasiner. Arealet var generelt svagt afgræsset.

Vældmosen har et problem med at komme af med vandet fra vældområdet. Det er nødvendigt, at der er tilstrækkeligt afdrænet, så dyrene kan færdes i området. Det er ikke ønskeligt at dræne vandtrykket fra vældene, men neden for vældområdet skal der være mulighed for at vandet kan ledes væk. Der har tilsyneladende tidligere været et cementrør fra vældområdet til grøft, men dette ligger nu hen uden funktion. Muligvis er det tilstrækkeligt at genetablere denne rørforbindelse (jvf. om hydrologien nedenfor). Ellers skal der evt. grøftes lidt ind mod vældet. De etablerede planter af grå-pil bør også fjernes, således at dyrene lettere kan gå fra vældmosen til sandodden over et større område og dermed undgå, at de træder en sti helt op og går gennem græssålen.

Væsentlige plus-arter, der indikerer lavt næringsniveau: Djævelsbid, tormentil, kragefod, kær-trehage, smalbladet kæruld, næbstar, topstar, kær-snerre, engviol, trævlekrone, eng forglemmigej, alm. kællingetand, nyse-røllike, dusk fredløs, eng-kabbeleje, vand-navle, bukkeblad, smalbladet mangeløv, kær-dueurt, katteskæg og spagnum-mos.

Nogle af de nævnte arter indikerer tillige, at der er problemer med at komme af med vandet. Det samme gør forekomst af dynd-padderok, bredbladet dunhammer, sideskærm og liden andemad. Disse arter er derfor sammen med stor nælde de væsentligste minus-arter.

Vurdering: Marken har så fin en natur, at driften bør sikres og forsumpningsproblemet bør løses med nænsom hånd.

Oversigtsbillede fra nord – september 2005.

Række af pil – tyndes eller fjernes, så der er bedre passage for græssende dyr

Område med knoldkær.

Djævelsbid i knoldkær

Optrådt passage i fugtigt område – behov for at vand bortledes.

Ved optrådt passage – cementrør genetableres.

Sdr. Lem Vig - Nord, mark 5 (se figur 1) og Viborg amts nummer er 509

Arealet afgræsses. Det er noget ruderat præget med mange dueurt planter (sandsynligvis ris-dueurt) og meget nyspiret alm. rapgræs. Det ruderatagtige præg skyldes sandsynligvis en kraftig nedtrampning af vældmosen som følge af problemer med vandaflledning. Noget af arealet er forsumpet og tidligere knoldkær er trådt i stykker. Der er pytter med stillestående vand med belægninger af jernbakterier. Der er dog en del plus-arter tilbage, f.eks. trævlekrone og maj-gøgeurt. Der er rosa rugosa (rynket rose) i hegnet mod vest på sandodden. Rynket rose er et landskabsukrudt og denne art bør derfor fjernes.

Plus-arter: Maj-gøgeurt, trævlekrone, smalbladet kæruld, engkarse, alm. kællingetand

Minus-arter: Lyse-siv (dominerende), mose-bunke, fandens mælkebøtte, stor nælde, kryb-hvene.

Vurdering: Engen har et godt potentiale for botanisk genopretning, hvis forsumpningsproblemet løses med nænsom hånd og driften opretholdes.

Oversigtsbillede fra nord – september 2005.

Stillestående vand med jernbakterier.

Sdr. Lem Vig - Nord, mark 6 (se figur 1) og Viborg Amts nummer er 510 vest

Vi har ikke set på den øverste bræmme af græsningsfolden, der er meget kulturpræget, og afgræsses sammen med de øvrige arealer langs vejen. Engarealet syd for denne bræmme er sandsynligvis en tidligere høslæteng – der er ingen pil, og lyse-siv er ikke massiv tuet som efter lang tids afgræsning. Kærtidsel planterne er relativt små, hvilket tyder på, at arealet ikke er eutrofieret – og at der er et godt potentiale for naturgenopretning. Også her er der stillestående vand med belægninger af jernbakterier – der er behov for bedre afledning af vand fra vældet.

Der er en gammel overgang til det græssede areal på sandodden mod vandsiden. Nederste del af arealet på sandbanken virker ikke botanisk interessant set på afstand, men her kan udmærket være en fin sandmarks flora. På denne eng har vi kun noteret karakteristiske arter, men artsniveauet var ikke så højt.

Plus-arter: Vandnavle, trævlekrone (mange), smalbladet kæruld, kær-snerre, hjortetrøst, vinget perikum, alm. kællingetand

Minus-arter: Lyse-siv (dominerende), bredbladet dunhammer.

Lave nær-tidsler viser at arealet ikke er stærkt belastet af næringsstoffer

Overgang mellem græsset og ugræsset område med lyse-siv.

Vinget perikon

Almindelig hjortetrøst

Vurdering: Engen har som vældmose sammen med de øvrige vældmoser i området et godt potentiale, hvis driften (afgræsning eller høslæt) genoptages. Det vil være til fordel for fuglelivet, hvis der fra sandodden er afgræssede arealer helt ud til vandet (herved etableres det såkaldte 'blå bånd' – et periodevist oversvømmet areal i overgangen mellem land og vand med åben, lav vegetation og bar, blød bund med mulighed for fødeby for fuglene). Hvis det er muligt, vil det derfor være en naturmæssig fordel at lade kreaturerne afgræsse helt til vandkanten – nogle steder kan det sikkert lade sig gøre.

Sdr. Lem Vig - Nord, mark 7 (se figur 1) og Viborg Amts nummer 510 midt

Denne mark er en gammel knoldkær vældmose, der tilsyneladende har været ude af drift en del år, og tilsyneladende ikke er gødsket. Den har været afgræsset ved seneste anvendelse. Engen er ikke vokset til i lyse-siv. Der er en del tagrør, men skuddene er ikke særlig høje, og rørskoven var ret åben. En del skrubbtudser blev observeret.

Plus-arter: Vinget perikon, smalbladet kæruld, nyse-røllike, vandnavle, tormentil, smalbladet mangeløv, bittersød natskygge.

Minus-arter: Tagrør, ris dueurt, stor nælde

Vurdering: Engen har et godt potentiale til genopretning hvis driften genoptages.

Engen set fra nord.

Engen set fra syd – bemærk lave tagrør.

Åbent område – endnu uden tagrør.

Åbent for lys og plads til forskellige plantearter.

Sdr. Lem Vig - Nord, mark 7a, der er et areal syd for mark 7 (se figur 1) og vest for Viborg Amts nummer 8137

Arealet havde tilsyneladende ikke været benyttet i indeværende år. Der er tagrør i kanten mod grøften. Marken er domineret af lyse-siv og mose-bunke, og tagrør er under indvandring. Desuden blev der observeret stor nælde. Engen var generelt karakteriseret ved at have en artsfattig vegetation af bredbladede urter. Arealet er relativt tørt, men mere fugtigt end nabomark syd for mark 6.

Plus-arter: Dusk fredløs, kær svovlrod, sværtevæld, nyse-røllike, eng viol

Minus-arter: Tagrør, lyse-siv, mose-bunke, stor nælde.

Vurdering: Arealet er ikke højt prioriteret botanisk set, men ingen grund til at den ikke græsses af, så landskabet bevares åbent. Der er fast bund, og arealet er ikke vokset til i pil.

*Når der ikke er
drift på
markerne,
bliver
vegetationen
hurtigt
domineret af
høje urter og
græsser*

Vurdering af hydrologiske problemer i Sdr. Lem Vig - Nord

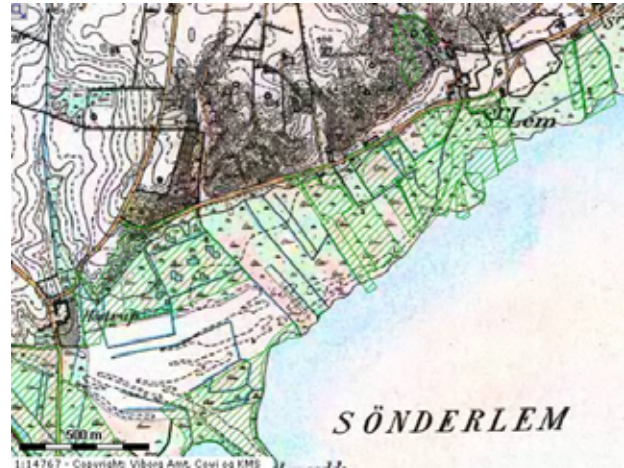
Medvirkende til, at vældmoserne i nord var mere eller mindre ude af drift kan være problemet for vældene med afledning af vandet, da de grøfter eller underføringer under kvægpassager, der fører vandet videre, ikke længere fungerer. Konsekvensen er også, at der var lavet nye kvægpassager på sandbankerne mellem foldene (fast bund), med det resultat, at kreaturerne afgræssede endnu mindre i vældene. MVJ-tilsagn for området ses af kort figur 2.

Ud fra gamle kort fra 1880 (figur 3) kan man se, at den naturlige vandaflledning fra området har været fra vest mod øst til vandløbet ved Sdr. Lem. De dybeste tørvelag har været i bunden af denne vig, der er 'sumpet inde' imellem bakkerne og sandodden. Der har der været tørvegravning i de inderste dele af moserne. De tørreste dele vil være længst ude ved Sdr. Lem. Vældmoserne har således før menneskets indgriben haft et overfladisk sivesystem, hvor vandet har afvandet mod øst.

Da man begyndte at udnytte disse vådområder, har man som det første lavet overfladiske grøfter ved foden af vældene for at dræne vandet hurtigere af mod øst. Nogle områder er desuden blevet afvandt med en grøft gennem sandodden og med start ved foden af bakkerne. Dette system med grøfter gennem sandodden helt oppe fra bakkerne er senere forstærket og grøfterne er uddybet. Herved unddrages vældmoserne en del af trykvandet, der ledes udenom vældmoserne og gennem grøfterne imellem lodderne.

Figur 2. Sönder Lem Vig, nordlige del luftfoto 2002 inkl. MVJ-tilsagn (kilde Viborg Amt sept. 2005). En stor del af disse marker har således MVJ-tilsagn.

Figur 3. Sönder Lem Vig, nordlige del 1880 inkl. MVJ-tilsagn (kilde Viborg Amt sept. 2005). Bemærk sandodden og den begyndende grøftning.

Da moserne blev udmatrikuleret, og for at kunne færdes fra nord til arealerne på sandodden (oprindelig klitheder – naturtypen hede er stadig til stede i området ifølge Viborg Amt), er der for de enkelte matrikler lavet overgange over de vest-østgående grøfter ved foden af vældene. Disse består af større drænrør til vandgennemstrømning plus forstærket materiale over disse. I tidens løb – og i den takt høslæt og afgræsning er blevet mindre vigtig for brugerne – er disse overgange forfaldet, så underløbet ikke længere fungerer. Det har haft til følge, at vældmoserne er blevet dæmmet op og ikke kan aflede vandet. De står og forsumper med stillestående vand og jernbakteriebelægninger på overfladen. Med den høje sommervandstand tramper dyrene knoldkærene i stykker. Vældmosens engplanter drukner og erstattes af sumpplanter. Dette blev observeret ved, at flere sumpplanter dominerede i hele eller dele af vældmoserne.

Den bedste retablering af systemet er en sikring af, at trykvandet går gennem vældmoserne og ikke ad grøfterne udenom dem. Dette gøres ved at kaste grøfterne til på stykket fra bilvejen til foden af vældene, dvs. grøfterne mellem foldene på den nordligste del. Dernæst skal vandet væk igen uden at afdræne vældmoserne skadeligt. Dette gøres principielt bedst ved at genetablere sivesystemet mod øst. Dette er næppe realistisk, da de inderste moser mod vest nok har sat sig så meget, at de ikke kan aflede vandet den vej. Derfor er det bedre at styre de enkelte moser hver for sig ved at genetablere en overfladisk afvanding til grøfterne gennem sandodden. Hvis man ikke skal køre ud til sandodden for at slå og hente hø, men områderne drives med afgræsning, er en decideret kreaturovergang heller ikke så nødvendigt. Hvis det er nødvendigt at lave en kreaturovergang, skal det gøres på en sådan måde, at der ikke dybdrænes. Det vil også lette kreaturenes færdsel, hvis afledning af vældvandet kombineres med fældning af de piletræerne, der har etableret sig i grøfterne i forsumpningsområderne. Disse piletræer vil i øvrigt med tiden tage udsigten fra de bebyggelser, der ligger langs vejen og forhindre udsigten fra vejen. Så det er også af rekreativ værdi at få en del af dem fjernet.

Ved at genoprette hydrologien i disse vældmoser kunne den artsrige vældflora blive tilgodeset, idet de får trykvand igennem, de drukner ikke og trampes ikke ned, men kan blive afgræsset, og stabile knoldkær vil genopstå. Det vil sikre gunstig bevaringstilstand for habitat naturtypen 'rigkær' i Habitatområde nr. 32, Sønder Lem Vig og Geddal Strandenge. Det er dog nødvendigt at inddrage hensynet til odderen ved en sådan genopretning.

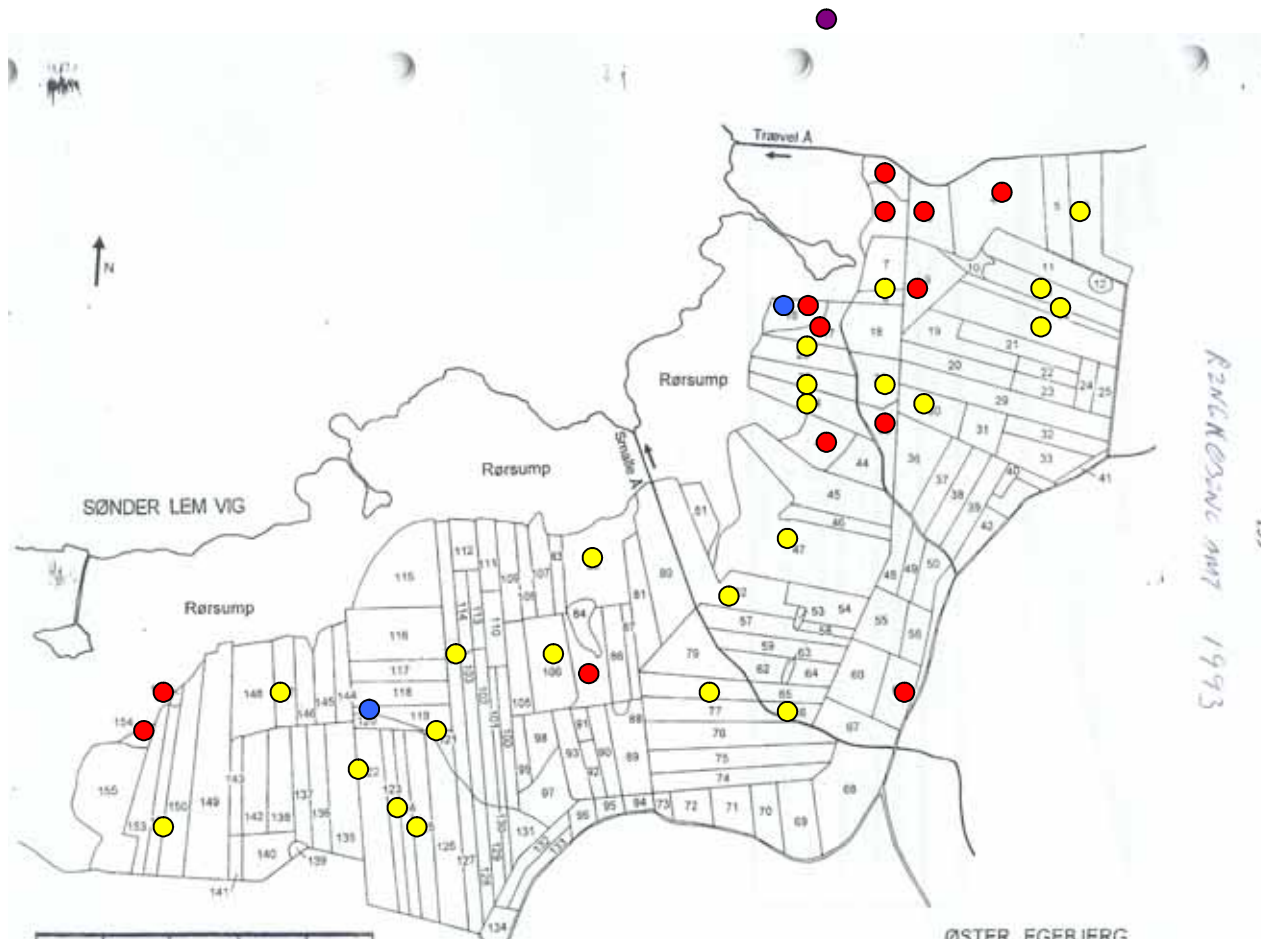
Sdr. Lem Vig Syd

Figur 4. Sønder Lem Vig – Syd. Lokalisering af de analyserede marker nr. 8, nr. 9 og nr. 10.

I Sdr. Lem Vig – Syd blev området ved Svend Ebbesens går besøgt som repræsentant for de arealer, der kan indgå i et kommende græsningsselskab i områder, dvs. vest for Smalleå (jvf. kort figur 4) og fordi Ringkøbing Amts floralister angav et par interessante områder her. Markerne med det største antal 'typiske engarter' fremgår af figur 5. De besøgte marker fremgår af kortet figur 4. I området Sdr. Lem Vig Syd blev der observeret en del dobbeltbekkasiner og fiskehejrer.

Af gennemgangen nedenfor vil det fremgå, at arealerne mod syd og sydvest er botanisk mindre interessante (se figur 5). Det skyldes bl.a. de naturgivne forhold, idet der ikke er spor efter trykvandsområder og arealerne har været i intensiv landbrugsdrift. Arealerne er velegnede til høslæt/slæt, hvilket vil holde arealerne åbne og kunne sikre en lav vegetation til fuglene om foråret og vandsjap arealer om efteråret, når fuglene trækker. Afgræsning af områder er udmærket som afveksling i landskabet, men naturmæssigt vil en satsning på øget afgræsning i nord og i øst, i kombination med høslæt, have høj prioritet. Hvis græsningsselskabet starter mod syd, vil det derfor være fint efterhånden at inddrage øst og nord. De langhårede enge mod syd er ikke er til gavn for hverken en alsidig botanik, fuglene eller den æstetiske oplevelse af det vidtstrakte åbne landskab.

Figur 5. Kort over Sdr. Lem Vig områder inden for Natura 2000 i Ringkøbing Amt. Marknumre er angivet af Ringkøbing Amt ved monitoringen i 1993. Røde cirkler er marker med tre eller flere 'typiske engarter' og gul cirkel er tilsvarende marker med 2 typiske engarter, jvf. tabellerne 2 og 3. Blå cirkel markerer søer med veludviklet undervandsvegetation (Natura 2000 naturtype). Fugletårnet ligger nord for Trævel Å og er markeret med lilla cirkel øverst. Arealet med klokke-ensian ligger uden for kortet, men kan ses på figur 6. De skjulte marknumre kan ses på figur 4.

Sdr. Lem Vig - Syd, brakmark ved Svend Ebbesen – nord for hans gård ved markvejen (mark nr. 8 se figur 4) og Ringkøbing Amt mark nr. 148.

Denne brakmark er tilsyneladende slået af midt i indeværende sommer. Den er totalt domineret af alm. kvik og har kun få urter, hvilket også fremgår af, at plus-arterne nedenfor er relative plus-arter på baggrund af markens historie som tidligere mark i omdrift.

Plus-arter: Kær galtetand, kær tidsel, gåse-potentil, fliget brøndsel

Minus-arter: Alm. kvik, tagrør

På markens nordlige kant mod det umatrikulerede område blev der desuden observeret følgende plus-arter: Sværte-væld, kær-svovlrod, angelik og alm. mjødurt, hvilket naturmæssigt er positivt.

Brakmark – fortrinsvis kvik - indvandring af tagrør

Kær galtetand

Vurdering: Arealet har ud over randzonen med rørskoven ikke nogen særlig naturmæssig værdi ud over at være med til at holde landskabet åbent. Hvis den plejes helt eller delvist med slæt, kan det give et godt fødegrundlag for vildtet.

Sdr. Lem Vig - Syd, areal nord for brakmark, der ligger vest for Svend Ebbesen og nord for pilebevoksning (ejet af Skov- og Naturstyrelsen, SNS) (mark nr. 9 se figur 4) (Ringkøbing Amt mark nr. 152).

Dette areal er tilsyneladende ikke benyttet i nogle år, men der er stadig mange forskellige plantearter, selv om der er en del tagrør. Tagrørene er små og trives dårligt, hvilket giver netop plads til øvrige arter.

Væsentlige plus-arter: Alm. slangetunge, der er temmelig sjælden i Danmark, kødfarvet gøgeurt, trævlekrone, dusk fredløs, smalbladet kæruld, slank blærerod (der også er sjælden).

Væsentlige minus-arter: Tagrør, mose-bunke (dog kun forekomst i ringe omfang)

Vurdering: Der er gode muligheder for at få arealet lysåbnet – ved let afgræsning med mellemrum – arealet er for sart til kontinuert afgræsning.

Trævlekrone og vandnavle

Nyse-røllike

En del tagrør – men stadig fremkommeligt

Sdr. Lem Vig - Syd, brakmark vest for Svend Ebbesen og syd for Skov- og Naturstyrelsens areal (mark nr. 10 se figur 4) (Ringkøbing Amt mark nr. 149/150)

Brakmark med et tykt lag af græsser og førn, der gør det vanskeligt for planter at spire frem og etablere sig og umuligt for de fleste fugle og vildt at bruge arealet til noget fornuftigt

Væsentlig plus-arter: Kær ranunkel, kær fladstjerne, fliget brøndsøl, alm. sumpstrå

Væsentlige negativ arter: Kryb-hvene, knæbøjet rævehale

Vurdering: Det vil være en væsentlig forbedring, hvis arealet kommer i græsningsdrift eller bliver slået i bund hvert år. Eng- og kærarter står på spring, selv om arealet har været i omdrift.

Brakmark med et tykt lag af græs, især kryb-hvene og knæbøjet rævehale

Tykt lag af græsser og førn (vissent løv) – det er ikke let for planter at spire her

Areal benyttet til slæt

Tilgroet markvej

Sdr. Lem Vig – Øst

Figur 6. Sønder Lem Vig, østlige del luftfoto 2002 inkl. MVJ-tilsagn (kilde Viborg Amt sept. 2005). Det bemærkes, at området med bl.a. brushanens danseplads syd for fugletårnet, som er markeret med rødt, ikke har MVJ tilsagn og dermed sandsynligvis ikke afgræsses eller har høslæt. Området med klokke-ensian er markeret med en blå cirkel. De markerede MVJ-områder i Viborg Amt er uden for Natura 2000 området.

Sønder Len Vig Øst er kun besøgt gennem Dynamoturen den 6. september 2005. Det besøgte område ligger uden for Habitatområdet og dermed udenfor det område, hvorfra Ringkøbing Amt

har registreringer. Området er markeret på kort figur 6 hvor tillige placeringen af fugletårnet er markeret. Det skal bemærkes, at vi i farten på turen registrerede 14 af de udvalgte 30 'gode arter' ved vores besøg i østenden på Dynamoturen. Ud fra Ringkøbing Amts registreringer forekommer de fleste marker med god botanisk kvalitet i øst (se figur 5).

Vedrørende hydrologien i østområdet, skal det bemærkes, at mange af markerne er meget fugtige, hvilket indikeres ved, at 15 af de 'gode arter' har en Ellenberg fugtigheds-indikatorværdi på 9 og derover (se Bilag I). Specielt bemærkes, at 7 af disse 15 arter indikerer meget høj vandstand – også om sommeren. Det skal dog bemærkes, at Ellenberg nærings-indikatorværdien for disse arter har et gennemsnit på 2,9, hvilket indikerer et lavt næringsniveau og stor naturpotentiale.

Som der vil fremgå af gennemgangen nedenfor, har markerne mod øst en meget høj naturkvalitet. Det er derfor vigtigt at sikre en forsat græsnings- eller høslætdrift på disse arealer. Driftsophør bare nogle år vil en del steder i området gøre det umuligt at genoptage drift med afgræsning eller høslæt på grund af græssållens opløsning. Muligvis skal der en let hydrologisk regulering til for at opretholde driften.

Sdr. Lem Vig - Øst, mark 11 se figur 6

Markerne mod øst har som nævnt ikke været inspiceret ud over hvad vi meget kort så på Dynamoturen den 6. september 2005. Markerne er præget af høj vandstand med trykvand visse steder. Nogle af områderne med trykvand - fra Lavheden-oplandet - kunne ses i landskabet som små holme med pil, sandsynligvis grå-pil. Disse områder er opstået ved, at hødriften er opgivet lokalt, hvor trykvandet er gået igennem den gamle fjordbund og dermed har vanskeliggjort traktorkørsel.

På dynamoturen blev der observeret bl.a. følgende arter, der stort set alle må betragtes som plusarter for hedemose, relativt næringsfattig, men fugtig eng og/eller indikatorer på trykvand: Klokke-ensian, klokkelyng, kattesæg, djævelsbid, tormentil, kragefod, dusk fredløs, trævlekrone, toradet star, nyse-røllike, dusk fredløs, angelik, kær svovlrod, skjolddrager, eng-kabbeleje, kær-dueurt, vandnavle, sværtevæld, høj sødgræs, smalbladet kæruld. (se i øvrigt bilag I).

Vurdering: Hvis markerne ikke holdes i hævnd – uanset om høet bjerges eller ej – vil områder med ufarbar bund brede sig og området ende om som pilekrat og rørskov.

Afgræsningsfold – djævelsbid i forgrunden

Blandet afgræsning med kvæg og heste

Klokke-ensian blomstrede langs markvej

Klokke-ensian – areal under tilgroning med tagrør

Det er ikke så mange steder, at man har lejlighed til at se klokke-ensian, og det vil være en god ide at pleje denne art. Plejen kan bestå i at området slås af en gang imellem, når man alligevel kører forbi med udstyr til at slå hø i området. Man skal simpelthen undgå at tagrør overtager arealet og skygger for de blomstrende planter.

Areal der benyttes til høslæt – smalbladet kæruld

Vejforbedring – viser at vandstanden er høj

Markerne ved Fugletårnet i Øst (se figur 6).

Området syd for fugletårnet er registreret af Viborg Amt som §3-mose. Ud fra luftfoto ser det ud til, at der er et område med åben vandflade. Ifølge LandboLimfjord er der på marken syd for vejen ud til fugletårnet afgræsning på de første marker (østligste) og høslæt (wrap) på marken nærmest tårnet, dvs. nærmest de våde områder. Marken nord for vejen ud til fugletårnet er ikke registreret som §3 og må derfor være i omdrift. Her er der høslæt på den første mark, mens marken nærmest fugletårnet ligger brak.

Vurdering: Hvis ejerne ønsker at tage specielt hensyn til fuglene i dette område, er det væsentligt at få informationer om hvilke fugle, der opholder sig her eller yngler her, så indsatsen kan målrettes. Det bør vurderes, om vegetationen er for høj om foråret og om der er muligheder for steder at

placere reden. Natur & Landbrug kan ikke give konkrete anbefalinger for dette område uden at have været på stedet. Vi mener dog, at det er væsentligt at sikre området for brushane – ikke mindst fordi den er nævnt på informationstavlen ved Pumpehuset.

Fuglene i området

Natur & Landbrug har ikke set specifikt på fuglene. Ud fra udtræk fra 'Dofbasen' hos Dansk Ornitologisk Forening har vi dannet os et indtryk over arterne på lokaliteten 'Sønderlem vig'. Vi går ud fra at lokalitetsbetegnelsen dækker over området øst for dæmningen. Nedenstående findes en gennemgang af fugle knyttet til engene og til rørskoven i Sdr. Lem Vig. Det skal bemærkes, at DOF-basen i sine kvantitative tal ikke skelner mellem ynglende og trækkende fugle.

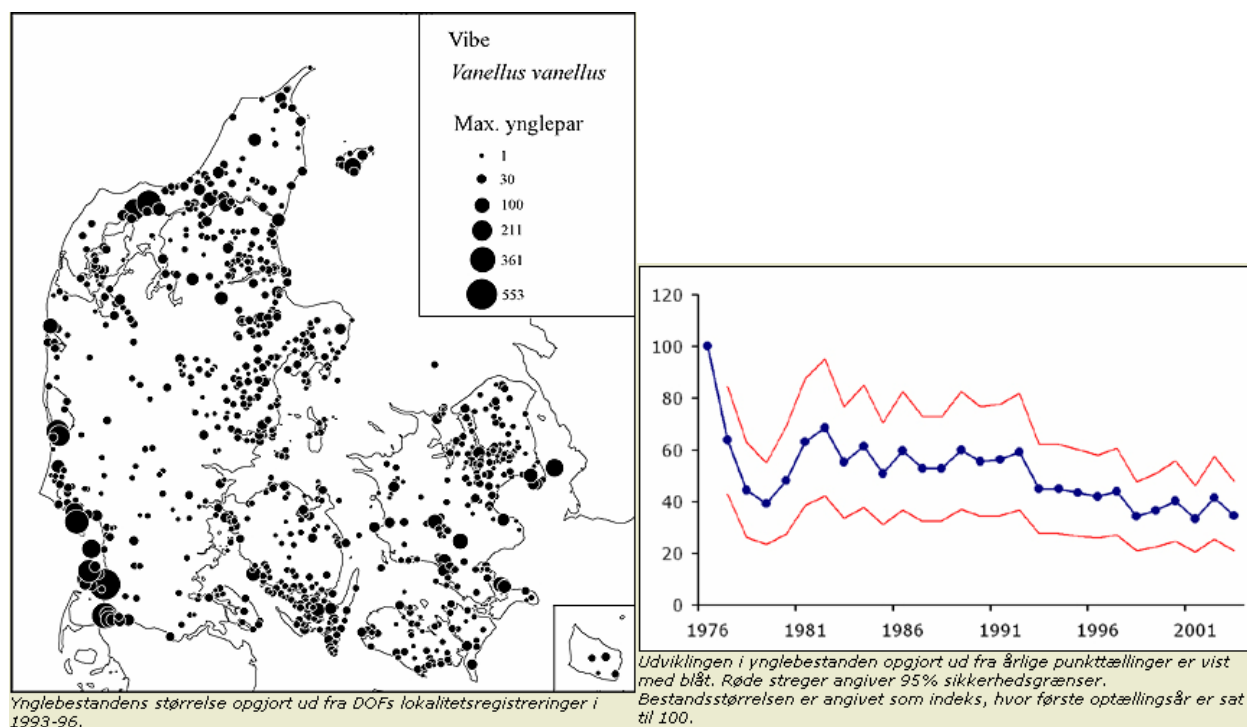
Engene

Vibe – ynglende fugle på enge med lav vegetation og vegetationsmosaik. Sdr. Lem Vig er en vigtig lokalitet for viben. Også mange rastende fugle.

Viben er trængt i landskabet og er en fugl, som naturplanen kan have som mål at fremme ved plejen af engene.

Viben yngler i åbne biotoper med lav vegetation, så som strandenge, enge og marker. På sidstnævnte er ynglesuccesen dog gerne meget lav. Viben lever af insekter, orme, plantedele, frøer og snegle. Især ved fuldmåne kan viben ses fouragere om natten - gerne i store flokke.

<http://www.dofbasen.dk/ART/art.php?art=04930>

Dobbeltbekkasin – ynglende fugle på våde enge under tilgroning og som trækfugle.

Dobbeltbekkasin er trængt i landskabet og er en fugl, som naturplanen kan have som mål at fremme ved ud over enge under tilgroning at sikre sjapvandsområder med fødeemner.

Dobbeltbekkasin yngler på våde enge og i moser - gerne i delvist tilgroede, sumpede områder. Her placerer den sin rede i græstuer, som er meget svære at finde. Kort efter æggene klækning deler

forældrefuglene bogstaveligt talt ungerne mellem sig og opfostrer dem hver for sig. Dobbeltbekkasinens føde består af orme, krebsdyr, snegle og diverse insekter.

<http://www.dofbasen.dk/ART/art.php?art=05190>

Engpiber – ynglende fugle på engene, mest uden for dæmningen, og trækfugle.

I Danmark findes engpiberen over det meste af landet på enge og overdrev. Den største koncentration af engpibere finder man i Vestjylland, hvor der findes de største strandengsarealer, som er engpiberens yndlingshabitat. Engpiberen placerer sin rede på jorden ved en tue, og den lægger gerne to kuld i løbet af ynglesæsonen. Danmark besøges også af mange engpibere i træktiden. Engpiberens føde består især af diverse insekter.

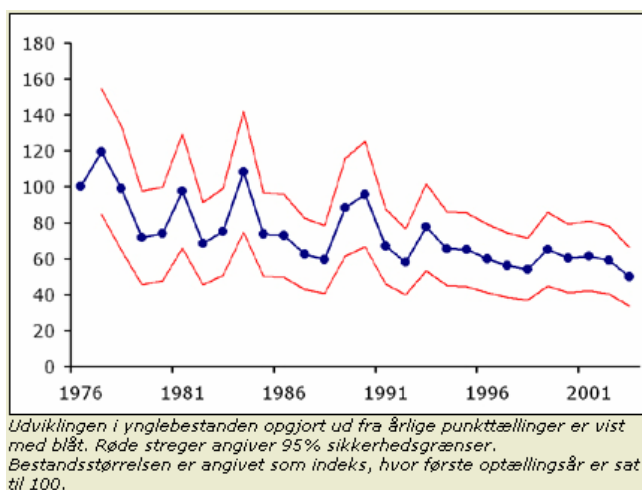
<http://www.dofbasen.dk/ART/art.php?art=10110>

Stær – fouragerende fugle på tæt afgræssede enge og som trækfugle.

I Danmark er stæren stadig en meget almindelig og vidt udbredt art, men den er dog trængt og har en haft faldende populationsstørrelse gennem en årrække. Stæren yngler ved bebyggelse eller i gamle løvskove. Stæren yngler i huller i træer, under tagskæg eller gerne i redekasser. Som redemateriale anvendes bl.a. malurt og kodriver, der udskiftes i hele rugeperioden. Det mindsker mængden af utøj i reden. Den lever især af insekter, orme og snegle og om efteråret og vinteren af frugter og bær. Føden finder den især på græsplæner samt afgræssede enge. Den almindeligste føde til ungerne er stankelben- og sommerfuglelarver. Ungerne har brug for en varieret føde for at trives, så de voksne stære må søge føde forskellige steder.

<http://www.dofbasen.dk/ART/art.php?art=15820>

Naturplanen kan fremme stæren ved at inkludere opsætning af redekasser, ved at sikre gamle træer ved gårdene og ved afgræsning.

Hjejle – trækfugle, der kan ses i flokke nu og da på Sdr. Lemvigs græs- og pløjemarken. Hjejlen er en meget almindelig trækfugl i Danmark. Ofte ses store flokke af hjejler på græs- og pløjemarken, hvor de tit er i selskab med viber. I forbindelse med trækket raster en markant procentdel af Europas bestand i den vestlige del af Jylland. Danmark har således et stort internationalt ansvar for hjejlen. I milde vintre kan nogle tusinde fugle godt overvinde her i landet. Hjejlen lever af insekter, orme, snegle og bær. Ligesom viber fouragerer hjejlen også om natten i forbindelse med fuldmåne.

<http://www.dofbasen.dk/ART/art.php?art=04850>

Brushane - er ikke noteret fra Sdr. Lem Vig, men fra Geddal Enge og fra strandengene vest for dæmningen.

Rørskoven

Rørdrum – der høres flere paukende hanner i området, så de yngler måske i rørskoven.

Rørdrummen forekommer i store tagrørskove med vand og andre store sumpområder, og er således mest almindelig ved de vestjyske fjorde. Den er en god indikator for rørskovens kvalitet som levested for fugle generelt. Især i juli måneder er der gode chancer for at opleve fuglene, da de flyver en del rundt. De danske rørdrummer er formodentlig standfugle i det omfang, vinterklimaet tillader det. Hvis levestederne fryser til, bliver de imidlertid nødsaget til at søge andre ”græsgange”. I givet fald overvintrer de primært i Vest- og Sydeuropa. Rørdrummen lever især af fisk, padde og andre smådyr.

<http://www.dofbasen.dk/ART/art.php?art=00950>

Rørhøg – ynglende i rørskoven

Rørhøgen ankommer i april måned og kan ses udføre ren luftakrobatik over rørsumpen, når den markerer sit territorium. Det foregår under udstødelse af høje, miauvende, stormmågeagtige skrig. Rørhøgen ses typisk svævende på højt hævede vinger lavt hen over rørsumpen, søgende efter bytte. Det er også almindeligt at se den jage over marker og enge. Rørhøgen tager gerne syge og skadede dyr, bl.a. smånavere, rørskovsfugle, blishønsekylinger, ællinger, padde og fisk, som den opdager fra luften.

<http://www.dofbasen.dk/ART/art.php?art=02600>

Sivsanger – ynglende i de tilgroede rørskove med pil.

Selvom sivsangeren er ret fåtallig, så yngler den spredt over det meste af Danmark. Sivsangerens typiske levested er rørsump - gerne de mere tørre partier med spredte pilebuske etc. Sivsangeren lever af insekter samt edderkopper

<http://www.dofbasen.dk/ART/art.php?art=12430>

Rørsangeren – ynglende i rørskoven.

Rørsangeren er en meget almindelig fugl i rørskove over hele Danmark, men man ser den sjældent. Rørsangeren lever af insekter og edderkopper.

<http://www.dofbasen.dk/ART/art.php?art=12510>

Skægmejse – ynglende i rørskoven

I Jylland yngler skægmejser hovedsageligt i rørskov ved de vestjyske fjorde og i Vadehavsområdet. Vejlerne har langt den største ynglebestand herhjemme. På øerne yngler den derimod ofte ved søer og moser i indlandet. Om sommeren lever skægmejser næsten udelukkende af insekter, som den fanger i rørskoven. Om vinteren lever den derimod af frø fra tagrørene. Flokke af skægmejser kan ses strejfe om på jagt efter rørskov med rigelige mængder af frø. Da frøene er sværere at fordøje end insekter, ændrer skægmejsens mave karakter om efteråret. Den bliver mere muskuløs, så den kan formale frøene. Ligeledes æder den småsten og stykker af sneglehuse, som bidrager til at formale frøene i kråsen.

<http://www.dofbasen.dk/ART/art.php?art=13640>

Det er vigtigt at der i naturplanen levnes rørskovsområder til skægmejser om vinteren.

Rørspurv – ynglende i rørskoven.

I Danmark er rørspurven vidt udbredt, men forekomsten er betinget af tilstedeværelsen af rørsump. Således er arten eksempelvis meget almindelig langs den jyske vestkyst, men fåtallig i Midtjylland. Rørspurven lever af frø og i yngletiden også af insekter. Om vinteren søger den føde på stub- og pløjemarken.

<http://www.dofbasen.dk/ART/art.php?art=18770>

Konklusion

Efter besigtigelse af områderne og ud fra den botaniske vurdering, må Natur & Landbrug konkludere, at vældengene mod nord har et stort botanisk potentiale. Disse enge, som er rigkær, udgør en vigtig del af Natura 2000 udpegningsgrundlaget for landarealerne ved Sdr. Lem Vig (Habitatområde nr. 32 Sønder Lem Vig og Geddal Strandenge). Arealerne mod øst har ifølge floralister fra Ringkøbing Amt også et stort botanisk potentiale. Desuden er det her brushanen har haft danseplads. Engene mod syd har et mindre botanisk potentiale sammenlignet med engene mod nord og øst. Dette skyldes, at engene mod syd har været i omdrift i en kortere eller længere årrække og at de fra naturens side ikke er udstyret med trykvand som mod nord og øst. Dog er randzonen af den umatrikulerede rørskov langs de matrikulerede marker visse steder relativ rig på mindre konkurrencesterke arter. De våde rørskovene er vigtige for rørskovens fugle i området.

På engene (rigkærene) mod nord og øst er det vigtigt at få genoptaget/videreført driften med afgræsning og høslæt. Jo længere tid, der går inden driften genoptages i vældmoserne, jo sværere bliver det, da græstørvens bæreevne gradvist mindskes ved manglende drift. Dertil kommer, at vældene forsummer og de lavtvoksende græsningstolerante arter, som tilsammen danner græssål og som fremmes ved drift, erstattes af få højt voksende arter af græsser og urter, der ikke på samme måde danner græssål. Derfor skal der gøres noget ved hydrologien, for at rigkærene kan opretholdes i gunstig bevaringstilstand, som vi internationalt er forpligtiget til.

Ud fra et naturmæssigt synspunkt må prioriteringen for drift på landbrugsarealerne derfor være:

- Mark 3, 5, 6 og 7 med sikring af den mangfoldige natur i mark 3 som den vigtigste, se figur 1.
- Dernæst er det vigtigt at driften kan fortsætte på arealerne mod øst med 3 eller flere typiske engarter (se figur 5), på høslætarealerne, som vi besøgte på Dynamoturen og på arealerne syd for fugletårnet (se figur 6). Driftsophør bare nogle år vil en del steder i området gøre det umuligt at genoptage drift med afgræsning eller høslæt på grund af græssåls opløsning. Muligvis skal der en hydrologisk regulering til her for at opretholde driften.
- Arealerne mod syd og sydvest er bortset fra randzonen ved rørskovens botanisk mindre interessante (se figur 4), men velegnede til høslæt/slæt, hvilket vil holde arealerne åbne og kunne sikre en lav vegetation til fuglene om foråret og vandsjap arealer om efteråret, når fuglene trækker. Afgræsning af områder er udmærket som afveksling i landskabet, men naturmæssigt vil en satsning på øget afgræsning i nord og i øst, i kombination med høslæt, have høj prioritet. Hvis græsningsselskabet starter mod syd, vil det derfor være fint efterhånden at inddrage øst og nord. De langhårede enge mod syd er ikke til gavn for hverken en alsidig botanik, fuglene eller den æstetiske oplevelse af det vidtstrakte åbne landskab.

Tidspunktet for slæt bør afvejes i forhold til produktionen på arealerne, således, at meget produktive arealer slås tidligt og oftere og at slåningen kan gennemføres senere med tiden, når produktionsniveauet falder – til glæde for fuglene på længere sigt. Af hensyn til fuglenes fødesøgning bør slåningen i områder tilrettelægges således, at ikke alle marker ændrer karakter i

løbet af få dage, men at indgrebene sker over en længere periode. Det er vigtigt, at vegetationen er helt lavt om efteråret og at dette holder til foråret.

Med hensyn til fuglene, så kan de ikke stedfæstes mere end til rørskov og eng. Engens fugle er stort set afhængige af de samme forhold som begunstiger en alsidig vegetation, nemlig afgræsning og høslæt, og at der er områder i forskellige tidlige stadier af succession. Våde enge under forskellige tidlige stadier af tilgroning fremmes ved at rotere slåningen mellem nogle af de enge, der ikke kan afgræsses og våde brakmarker. Rørskovens fugle er afhængig af, at rørskoven ikke tørrer ud og at en væsentlig del af rørene lades tilbage hvert år og at rørskovsområder med spredt pil lades urørt.

Vi har ikke undersøgt forekomsten af odderen, som er et af udpegningsgrundlaget for området. Den benytter givetvis de mange grøfter i området, som også er et af levestederne for nogle af de mange vandplanter, der indgår i udpegningsgrundlaget.

Kun gennem fortsat drift med afgræsning eller høslæt kan landskabet holdes åbent til fordel for mange planter, sommerfugle, andre insekter, fugle og vildtet.

Tak til samarbejdspartnere

Beskrivelserne er en del af en naturplan udarbejdet i projektet ”Jordbruget som dynamo for en bæredygtig udvikling i landdistrikterne”, som beskrevet på www.vibamt.dk, og er et samarbejde mellem Viborg amt, Danmarks Jordbrugsforskning, Agro Business park, og landbrugs centrene på Mors, i Skive og Viborg.

Specielt tak til Frits Rost og Tanja Binderup for kommentarer til naturbeskrivelserne i denne rapport.

Anna Bodil Hald

31. januar 2006

Vigtige lokaliteter for arten

» [Geddal Enge & Sønder Lem Vig](#)
 » [Horsens Nørrestrand](#)

Links

» [BirdLife Species Factsheet](#)

Billeder

» [Billeder på netfugl.dk](#)

Danmarks fugle

» [Forsiden](#)
 » [Forrige art](#)

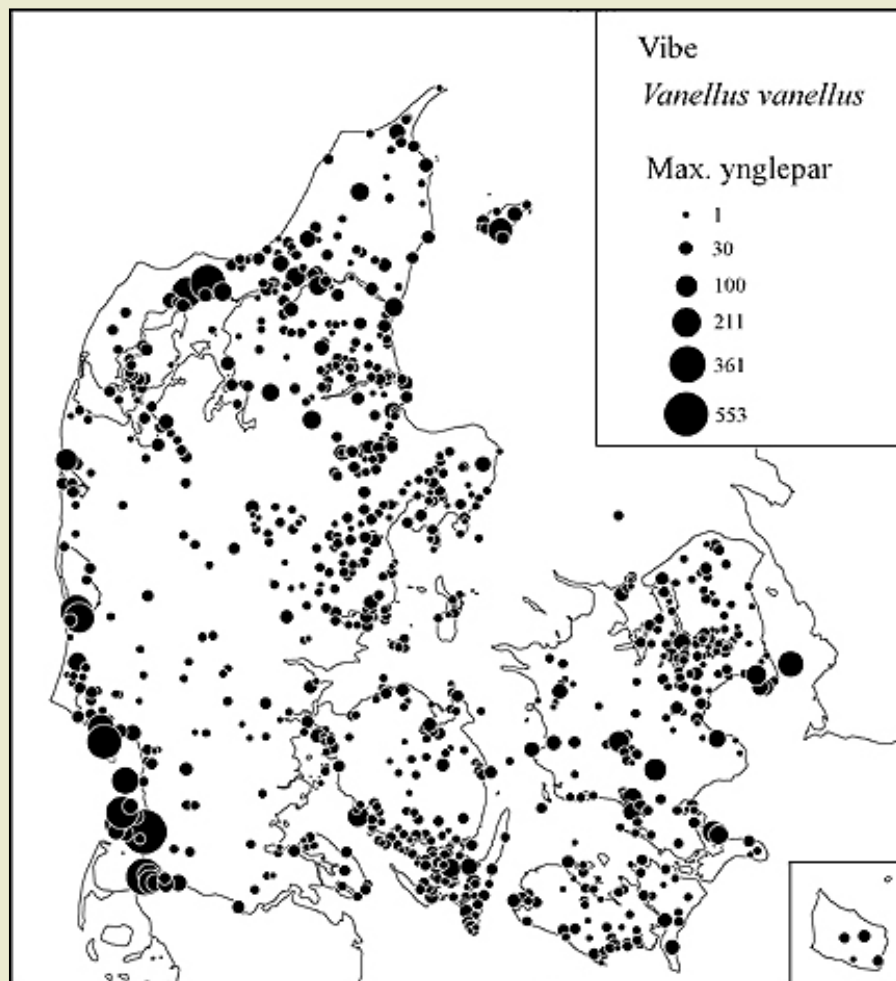
Vibe (*Vanellus vanellus*)

Beskrivelse

Den smukke vibe har traditionelt set været opfattet som det åbne danske landskabs karakterfugl. Men efter kraftig tilbagegang er det sørgelige faktum, at viben i dag ikke yngler i store områder af Danmark. Med sin metalgrønne overside, de brede og afrundede vinger samt den lange fjertop er viben helt umiskendelig. Vibens specielle, akrobatiske sangflugt, der markerer territoriet, er også unik. Det karakteristiske *vuii-o-vuiip-vip-vip-euvii*, har givet ophav til artens danske navn.

Levested

Viben yngler i et bælte fra Irland til Asiens Stillehavskyst. I Europa går udbredelsen fra det sydligste Spanien til Lapland. Yngleudbredelsen er dog generelt noget spredt i Sydeuropa og på Island forekommer viben slet ikke. I Danmark yngler viben ret almindeligt over hele landet. Både i Danmark og i Europa som helhed er arten en af de mest talrige vadefugle.

Ynglebestandens størrelse opgjort ud fra DOFs lokalitetsregistreringer i 1993-96.

De største koncentrationer af viber i Danmark finder man i Vadehavsområdet, på Tipperne samt i Vejlerne. Den yngler i åbne biotoper med lav vegetation, så som strandenge, enge og marker. På sidstnævnte er ynglesuccesen dog gerne meget lav - mindre end 0,7 unge per ynglepar. De

Foto: S. Øllgaard

Foto: Anders Tvevad

Fakta

Vingefang: 70-76 cm.
Længde: 30 cm.
Vægt: 150-310 g.
Kuldstørrelse: 4 æg
Antal kuld: 1
Rugetid: 26-28 dage
Ungetid: 35-40 dage

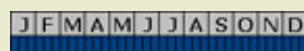
Ynglebestand

Ynglepar: 30.000-45.000
Status (1990-2000):
 Tilbagegang
Ændring: 30%

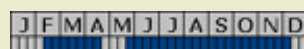
Fredningsforhold

Rødliste: LC
Gulliste: X
Birdlife SPEC: 2
Fugledirektivet: -
Jagttid: Fredet

Ophold i Danmark

Træk i Danmark

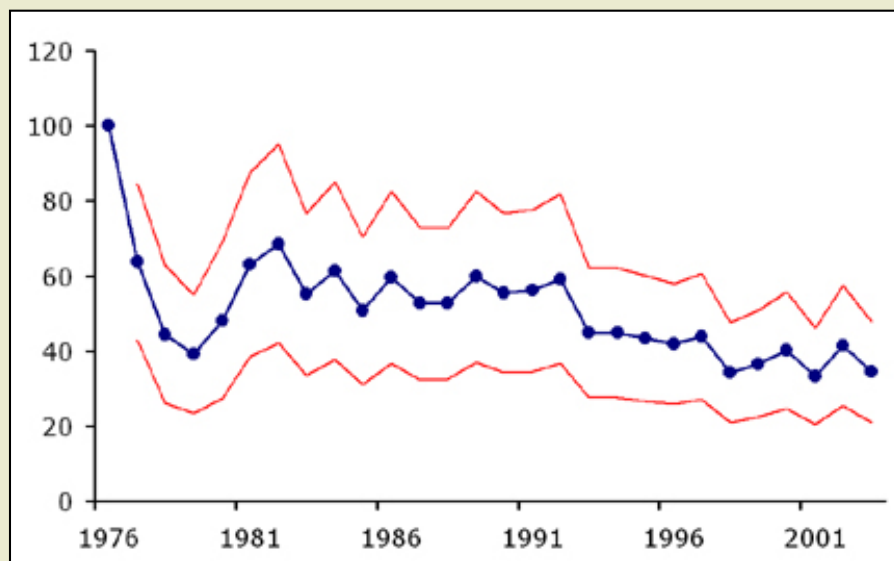
danske viber er trækfugle, som overvintrer i Vest- og Sydvesteuropa. Mange trækgæster fælder formodentlig i Danmark sammen med de danske ynglefugle i august/september, men de største mængder trækfugle ankommer til landet i oktober/november. Viben er i høj grad en *vejrfugl*, hvilket vil sige, at den først trækker væk, når vintervejret sætter ind.

Føde

Viben lever af insekter, orme, plantedele, frøer og snegle. Især ved fuldmåne kan viben ses fouragere om natten - gerne i store flokke.

Bestandsudvikling

Siden midten af sidste århundrede, hvor bestanden formodentlig var på sit højeste, er Viben gået stærkt tilbage. Siden 1970'erne er bestanden af viber i Danmark således blevet halveret. En lignende, men knap så markant, udvikling er set i mange andre europæiske lande. De primære årsager er forøget dræning, større pesticidforbrug og en generelt mere intensiv udnyttelse af græsarealerne. I Danmark er den seneste tilbagegang ydermere sat i forbindelse med tørre ynglesæsoner, hårde vintre samt færre arealer med vedvarende græs.

Udviklingen i ynglebestanden opgjort ud fra årlige punkttællinger er vist med blå. Røde streger angiver 95% sikkerhedsgrenser. Bestandsstørrelsen er angivet som indeks, hvor første optællingsår er sat til 100.

[Link til denne side](#)

Vigtige lokaliteter for arten

- » [Vest- og Sydamerica med omgivende hav](#)
- » [Bølling Sø](#)
- » [Geddal Enge & Sønder Lem Vig](#)
- » [Søgård Mose](#)
- » [Sølsted Mose](#)
- » [Gundsømagle Sø](#)

Links

- » [BirdLife Species Factsheet](#)

Billeder

- » [Billeder på netfugl.dk](#)

Danmarks fugle

- » [Forsiden](#)
- » [Forrige art](#)
- » [Næste art](#)

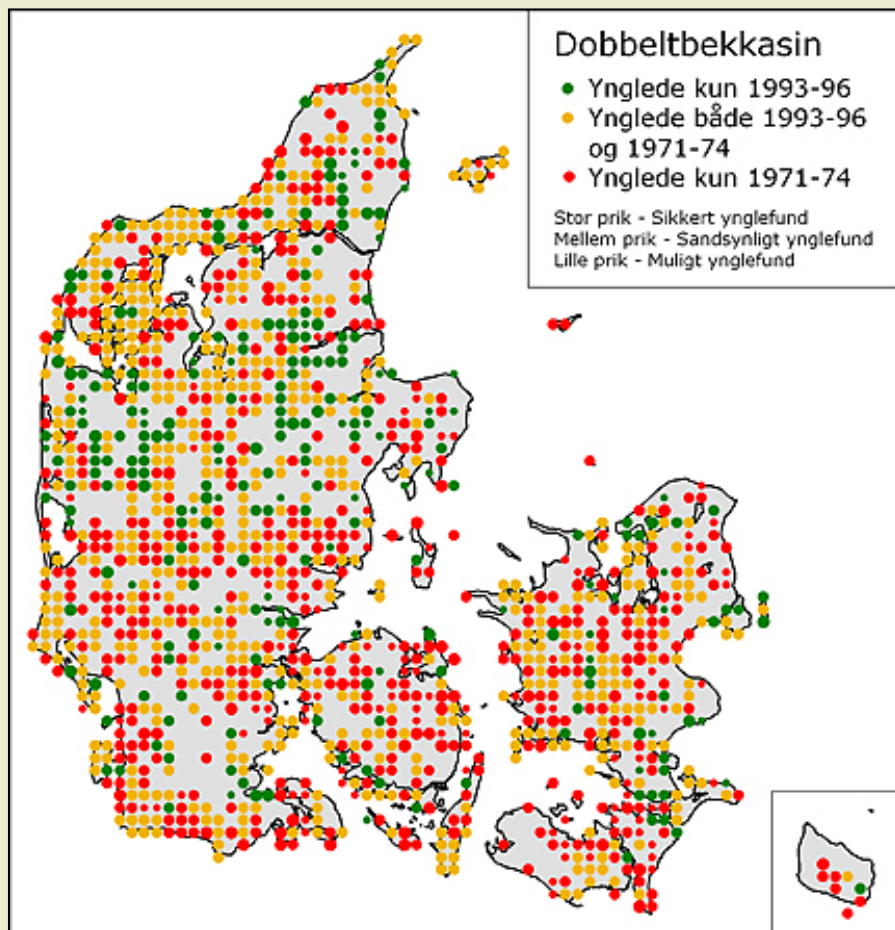
Dobbeltbekkasin (*Gallinago gallinago*)

Beskrivelse

Dobbeltbekkasin er en karakteristisk vadefugl med et meget langt næb, relativt korte ben og en camouflagefarvet fjerdragt. Siddende fugle kalder med et højt, taktfast *tik-a, tik-a, tik-a*, men ellers fører fuglen en meget skjult tilværelse. Desuden spiller fuglen i yngletiden med en særpræget brummende lyd, som frembringes når de yderste halefjer går i svingninger under flugten. Denne lyd har givet ophav til en række specielle lokalnavne, såsom *himmelged* og *horsegøg*.

Levested

Dobbeltbekkasin har en stor global udbredelse og forekommer således i store områder af både Europa, Asien, Nord- og Sydamerika samt Afrika - lige fra Lapland i nord til Ildlandet i syd. I Europa forekommer arten primært i de nordlige samt nordøstlige dele af kontinentet. I Danmark findes arten spredt over hele landet, dog med de største antal i det nordvestlige Jylland.

Ændringer i yngleudbredelsen opgjort ud fra DOFs landsdækkende kortlægninger i 1971-74 og 1993-96.

Arten yngler på våde enge og i moser - gerne i delvist tilgroede, sumpede områder. Her placerer den sin rede i græstuer, som er meget svære at finde. Kort efter æggene klækning deler forældreuglene bogstaveligt talt ungerne mellem sig og opfostrer dem hver for sig. Dobbeltbekkasin er en meget almindelig trækfugl om efteråret, hvor man formoder at 20-30 millioner fugle passerer Vesteuropa. I Danmark er antallet af fugle formodentlig i

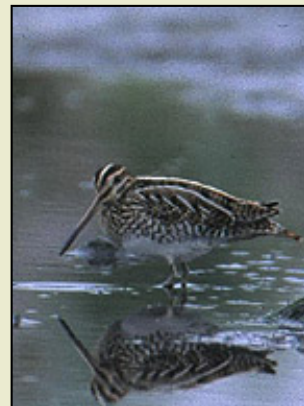

Foto: Poul Reib

Foto: Jan T. Petersen

Fakta

Vingefang: 37-43 cm.
Længde: 27 cm.
Vægt: 80-120 g.
Kuld størrelse: 4 æg
Antal kuld: 1
Rugetid: 18-20 dage
Ungetid: 19-20 dage

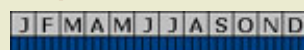
Ynglebestand

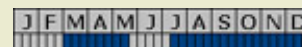
Ynglepar: 2.500-3.000
Status (1990-2000): Tilbagegang

Fredningsforhold

Rødliste: LC
Gulliste: -
Birdlife SPEC: 3
Fugledirektivet: -
Jagttid: 1.9-31.12

Ophold i Danmark

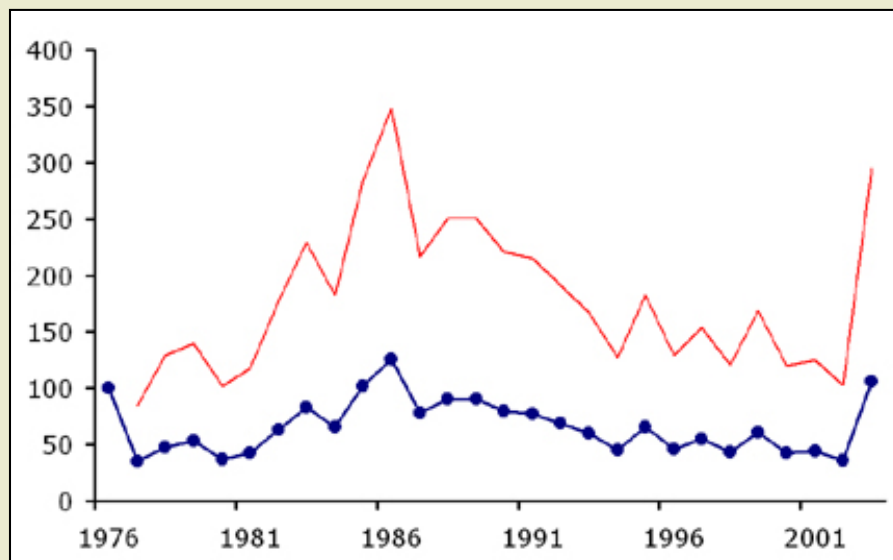
nærheden af en million. De fleste danske trækgæster overvintrer i Vesteuropa - men om de danske fugle følger samme mønster, eller de overvintrer syd for Sahara, som mange af de andre europæiske bestande, vides ikke.

Føde

Dobbeltbekkasinen's føde består af orme, krebsdyr, snegle og diverse insekter.

Bestandsudvikling

Dobbeltbekkasinen har før i tiden været en almindelig og talrig dansk ynglefugl. Men dræning og opdyrkning af enge og moser har ramt arten hårdt. I Tøndermarsken blev bestanden eksempelvis reduceret fra 75-90 par i 1987 til 15 par i 1996. Den samlede danske bestand estimeres i dag til at være på blot ca. 2500-3000 par.

Udviklingen i ynglebestanden opgjort ud fra årlige punkttællinger er vist med blå. Røde streger angiver 95% sikkerhedsgrenser. Bestandsstørrelsen er angivet som indeks, hvor første optællingsår er sat til 100.

[Link til denne side](#)